

ADABIYOTSHUNOSLIKDA YOMG'IR RAMZI

Norova Mexri Baxtiyorovna,

Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti

m.b.norova@buxdu.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada she'r, ramz va uning she'riyatdagi o'rni, dunyo adabiyotshunosligida tutgan o'rni haqida so'z yuritilgan. Asosiy masala esa yomg'ir simvolikasi bo'lib, she'riyatda uning yetti xil ma'noda ishlatilishi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: she'riyat, yomg'ir simvolikasi, ramz, belgi, timsol.

She'r – lirik kechinma mahsuli. Uni kuchli, ta'sirchan ifodalashning o'ziga xos vositalari mavjud. Ramz esa shu qatorda turadi. Dunyo adabiyotshunosligida ramz nazariyasi ancha keng ishlangan. Jumladan, ingliz va rus she'rshunosligidagi qarashlar mulohazalarimizni tasdiqlaydi.

Ramz-simvol ta'rifi bilan bog'liq turli lug'atlarni kuzatganimizda, quyidagi talqinlarga duch keldik. Ramzning lug'aviy ma'nosi Meriam-Webster lug'atida shunday izohlangan: "Ramz – (lotincha symbolum, so'ng yunoncha symbolon) belgi, ramz; yunoncha symbolon, so'zma-so'z, uning ikkinchi yarmini solishtirish yo'li bilan tasdiqlangan o'ziga xoslik belgisidir". Zero, ramzda solishtirish, qiyos orqali obraz yaratiladi Yomg'ir sizni tinchlantiruvchi hodisa bo'lishi mumkin, siz derazangizdagi tinchlantiruvchi yomg'ir tomchilarini eshitganda tinchlanasiz. Ko'p odamlar uchun yomg'ir ichki tinchlikni, xotirjamlikni yaratadi. Boshqalar uchun yomg'ir ramzi juda farq qiladi - bu poklik va ravshanlik ramzi bo'lishi mumkin. Ammo yomg'irning boshqa ma'nolari ham bor. Bu ayniqsa adabiyot va san'at asarlarida, shuningdek, kinolarda xos bo'lgan qayg'u va g'amginlik ramzi sifatida ishlatilishi mumkin. Bu, shuningdek, romantikaning umumiy ramzidir, chunki u ko'plab romantik filmlar va romantik

adabiyotlarda, ayniqsa qahramonlar yomg'irda sevishtan mashhur sahnalarda qo'llaniladi. Yomg'ir ramzi juda ko'p turli xil ma'nolarga ega. Bu juda keng ko'lamli simbolizm bo'lib, u turli xil sharoitlarda ishlatilganda turli xil ta'sir ko'rsatishi mumkin. Keling, yomg'irning ba'zi asosiy ma'nolarini va uning adabiyot va filmlarda qanday ishlatilishini ko'rib chiqaylik.

Yomg'ir bilan bog'laydigan asosiy ma'nolardan ba'zilari nima?

1. Tozalash

Yomg'ir ifloslik va ifloslanishni nafaqat jismoniy, balki ruhiy jihatdan ham tozalaydi. Ushbu yomg'ir ramzi odatda filmlarda ko'rinadi, unda u odamning ruhini tozalaydigan ramz sifat sifatida ishlatiladi. Bu insonning ruhini ozod qiladigan va barcha yomon fikrlar va salbiylarni miyasidan olib tashlaydigan qutqaruvchi hodisa sifatida ishlaydi. Ammo yomg'ir havoni tozalash va ifloslanishni yo'qotish uchun ham yaxshi.

2. G'amginlik va tushkunlik

Yomg'ir ham juda salbiy rol o'ynashi mumkin, chunki u qayg'u va tushkunlik tuyg'ularini uyg'otishi mumkin. Yomg'ir yog'sa, qorong'i bo'ladi, bu salbiylikni keltirib chiqarishi va ichimizdagi salbiy his-tuyg'ular va fikrlarni kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun yomg'ir yog'ayotganda ko'k rangni his qilishingiz mumkin. Yomg'ir qayg'u tuyg'usini keltirib chiqarishi ilmiy jihatdan isbotlangan va shuning uchun ko'pchilik yomg'irni yoqtirmaydi. Yomg'irning bu salbiy ma'nosi odatda filmlarda ohangdorlik, qayg'u va tushkunlik tuyg'ularini ilhomlantirish uchun tasvirlangan.

3. Tinchlik

Ehtimol, ajablanarlisi shundaki, yomg'irning tinchlantiruvchi sifati ham bor. Sokin yomg'ir yog'sa va shamol bo'lmasa, bu hatto xotirjamlik ramzi bo'lishi mumkin. Ammo bo'ron kelib, uning oldidagi hamma narsani supurib tashlasa, bu boshqacha masaladir. Bu bizni ichkarida chekinishga va o'zimiz va atrofimiz haqida o'ylashga, bir oz vaqt ajratishga majbur qiladi. Garchi bu ba'zi odamlarga yoqmasligi mumkin bo'lsa-da, bu ko'pchilik uchun ularning his-tuyg'ularini diqqat bilan ko'rib chiqish uchun yaxshi imkoniyatdir. Bundan tashqari, yomg'ir ko'pincha uxlab qolmoqchi bo'lganlar ramzi

hamdir. Deraza tokchasiga yomg'ir tomchilari tushishini tinglash tinchlantiruvchi bo'lishi mumkin, chunki siz uxlab qolmoqchisiz yoki stressli kundan keyin tinchlanasiz.

4. To'siq

Yomg'ir ham ko'pincha kimnidir kattaroq maqsadga erishishga to'sqinlik qiladigan to'siqdir. Yomg'ir yog'ayotganda tashqarida bo'lish juda yoqimsiz bo'lishi mumkin, shuning uchun birinchi navbatda ko'chaga chiqishimizga to'sqinlik qiladi. Shuning uchun u salbiy ramzi va to'siq sifatida o'z obro'siga sazovor bo'ldi. Ammo filmlarda, masalan, bu muammoni yengish uchun qahramonning aqliy kuchi va qat'iyatini tasvirlash uchun ramz sifatida ishlatiladi.

5. Qayta tug'ilish va o'sish

Yomg'ir va suvsiz yer yuzida hayot imkonsiz bo'lar edi. U hayot aylanishini saqlab qolish uchun javobgardir, chunki u Yerdagi gullar va turlarning o'sishiga yordam beradi. U tirik qolish, o'sish va hayot aylanishini davom ettirish uchun ularni suyuqlik bilan ta'minlaydi. Ko'llar bo'shaydi va dengizlar yomg'irning yetarli qismisiz quriydi. Yer yuzida suv bo'lmaganida esa hayot deyarli imkonsiz bo'lar edi. Bu qayta tug'ilish g'oyasi yomg'ir oxirida, kamalak paydo bo'lganda va bulutlar quyoshni va yangi kunni ochib berish uchun ajralganda yanada aniqroq bo'ladi.

6. Unumdorlik

Yomg'ir unumdor zamin yaratadi. Odamlar sug'orish tizimiga ega bo'lmaganlarida, ular o'z ekinlarini yetishtirish uchun yomg'irga ishonishgan. Ammo yomg'ir bo'lmaganida, ularning ekinlari o'smaydi, bu qashshoqlik va ocharchilikka olib keladi. Bugungi kunda biz o'simliklarni yetishtirish uchun turli xil tizimlarni ishlab chiqilgan, ammo yomg'ir hali ham o'sish va unumdorlik uchun zarurdir. Ba'zi hind xalqlari va misrliklar unumdorlikni tasvirlash uchun yomg'ir belgisidan foydalanishgan va bu ko'pincha omad ramzi sifatida ko'rilgan. Bu ularga ko'proq hosil yetishtirishga va qulayroq yashashga yordam beradi. Yomg'ir yog'ganda, ob-havo o'zgaradi. Ma'lumki, "quyosh har doim yomg'irdan keyin porlaydi", ya'ni ijobiy o'zgarishlar yuz berishi uchun yomg'ir kerak degan ma'noni anglatadi. Biz buni hayotdagi deyarli barcha

qiyinchiliklarimiz bilan bog'lashimiz mumkin. Bu boshida qiyin bo'lishi mumkin, lekin bu bizga o'zgarish va o'sishimizga imkon berish uchun mutlaqo zarurdir. Yomg'irsiz hech qanday o'zgarish bo'lmaydi. Adabiyot va kinoda yomg'ir ramzi esa o'zining ramziy tabiati tufayli yomg'ir odatda adabiyot va filmlarda qo'llaniladi. Bu turli xil ma'nolarga ega bo'lishi mumkin.

7. O'zgartirish

Yomg'ir yog'sa, ob-havo o'zgaradi. Ma'lumki, "quyosh har doim yomg'irdan keyin porlaydi", ya'ni ijobiy o'zgarishlar yuz berishi uchun yomg'ir kerak degan ma'noni anglatadi. Demak, birgina yomg'ir ramzi adabiyotshunoslikda, she'riyatda sermahsul ishlatilishi mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Минцк З.Г. Поэтика русского символизма. «Искусство СПб»-Санкт-Петербург 2004, стр.55

2. Снежко Н.И. Символы-концепты в пространстве поэтического текста: Системообразующий аспект. Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук.- Краснодар 2006,стр 37.

3. Blok, Alexander. *The twelve*. (Translated by Jon Stallworthy and Peter France) *RuVerses*. Retrieved 24 August 2023.

4. Sodikova D. T. Glimpses to feminine literature during the dynasty of Bukhara emirate: all about a poetess muslikhabegim miskin and her literary heritage //актуальные проблемы тюркологии: Россия и тюрко-мусульманский мир. – 2021. – Стр. 174-176.

5. Yoriyevna U. N. The originality and genesis of animal symbolism in poetry //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2023. – Т. 18. – P. 20-23.

6. <https://custom-writing.org/>

7. <https://symbolismandmetaphor.com/rain-symbolism-meaning/January> 16, 2021 / [Symbolism](#) / By [Chris](#)